

Pajala kommun

Rektorn vid Smedskolan

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Smedskolan
i Pajala kommun

Tillsyn i Smedskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Pajala kommun under hösten 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Smedskolan besöktes av Skolinspektionen den 2 oktober 2014.

Fakta om skolenheten

Smedskolan är centralt belägen i samhället Pajala. Vid tillsynsbesöket omfattade skolan cirka 130 elever från förskoleklass till grundskolans årskurs 3. Eleverna är indelade i åldershomogena klasser, i varje årskurs finns två parallellklasser.

Skolinspektionens tillsyn över kommunens fritidshem genomförs på kommunövergripande nivå och behandlas i ett särskilt beslut.

Kunskapsresultat

Skolverket publicerar officiell statistik om skolväsendet på olika nivåer. Här används statistiken för att beskriva kunskapsresultaten vid Smedskolan, även relaterat till genomsnitt för riket.

Resultaten på de nationella proven i årskurs 3 läsåret 2012/13 visar att eleverna nått högre resultat i jämförelse med riket i fem av sju delprov i ämnet matematik. I ämnet svenska har eleverna däremot nått lägre resultat i jämförelse med riket i fem av åtta delprov.

Av skolenhetens sammanställning av kunskapsresultaten för vårterminen 2013 framgår att andelen elever i årskurs 3 som nådde målen i ämnet svenska var 93 procent, i matematik 91 procent och i de samhälls- och naturorienterande ämnena 94 procent.

Helhetsbedömning

Skolinspektionens beslut redogör för de brister som framkommit vid tillsynstillfället. Det är huvudmannen som ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. I detta ligger ansvar för att upptäcka och rätta till brister närhelst de framkommer.

För att fullgöra skolans uppdrag och ge alla elever förutsättningar att lägst nå kunskapskraven för utbildningen förväntas skolan följs upp vilka resultat som nås, analysera dessa och vidta åtgärder för ökad måluppfyllelse. Enligt läroplanen har rektor ansvar för att skolans resultat och verksamhet följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Tillsynen vid Smedskolan visar att det finns brister inom det systematiska kvalitetsarbetet. Skolinspektionen konstaterar att dokumentationen inte ger tillräcklig information om skolans resultat och måluppfyllelse, utvecklingsområden. Smedskolan saknar därmed viktiga underlag i sitt systematiska kvalitetsarbete för att kunna besluta om vilka åtgärder som behöver vidtas för att utveckla verksamheten.

Av tillsynen framgår att det bedrivs ett aktivt värdegrundsarbete på skolan. Enligt rektor och lärare förekommer fall av kränkande behandling vilket skolan arbetar för att snabbt upptäcka, utreda och åtgärda. Skolans plan mot kränkande behandling lever dock inte upp till skollagens krav då den bland annat saknar en redogörelse för hur tidigare års åtgärder har genomförts.

Av tillsynen framgår även att det saknas forum för samråd med eleverna. Forum för samråd ska vara en arena där elever kan föra fram förslag och synpunkter, de ska också informeras om kommande beslut i frågor som är av intresse för dem och ges möjlighet till inflytande.

Skolinspektionen konstaterar även att det förekommer brister i skolans arbete med särskilt stöd då det finns elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet men som inte får det samt elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Pajala kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska **senast den 3 februari 2015** redovisas till Skolinspektionen på adress Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå eller skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se

Redovisningen ska lämnas av tjänsteman på nämndens vägnar, nämndordförande, utskott eller berörd nämnd. Lämnas redovisningen av någon som företräder huvudmannen ska det framgå att delegation finns. Vänligen ange ärendets diarienummer vid kontakt med Skolinspektionen.

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Pajala kommun och rektorn måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Se till att det finns forum för samråd för eleverna.

Motivering

Enligt skollagen ska det vid varje skolenhet finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för eleverna. Eleverna ska informeras om förslag till beslut i sådana frågor och ges tillfälle att komma med synpunkter innan beslut fattas. Rektor har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Vid intervju med elever framkommer att de varken haft klass- eller elevråd på skolan. Personal och rektor bekräftar detta och anger att det saknas rutiner för att anordna elevråd.

Skolinspektionen bedömer mot bakgrund av ovanstående att Smedskolan inte uppfyller skollagens krav då det saknas forum för samråd med eleverna.

Författning

4 kap. 13 § skollagen

Trygghet och studiero**Bedömning**

Pajala kommun och rektorn måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Analysera genomförda kartläggningar för att identifiera risker för kränkande behandling och formulera konkreta och uppföljningsbara mål och insatser som ska genomföras.
- Se till att planen mot kränkande behandling innehåller;
 - a) beskrivningar av de insatser som ska genomföras under året för att förebygga kränkande behandling,
 - b) rutiner för hur barn, elever och vårdnadshavare ska göra för att anmäla kränkande behandling,
 - c) rutiner för hur personalens respektive rektorns anmälningsskyldighet ska fullgöras vid fall av kränkande behandling,
 - d) rutiner för hur kränkande behandling ska utredas, åtgärdas och dokumenteras,
 - e) en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts.

Motivering

Enligt skollagen är lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. Rektorn är i sin tur skyldig att anmäla detta till huvudmannen.

I skollagen anges att det inom ramen för varje särskild verksamhet ska bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Som ett led i detta ska varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Planen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller.

Av skollagens förarbeten framgår att planen ska vara anpassad till de särskilda förhållanden som råder i den egna verksamheten. Allmänt kan sägas att planen dels ska ta sikte på ingripanden i akuta situationer, dels avse både förebyggande och uppföljande verksamhet. Den ska innehålla rutiner för hur personalen i verksamheten ska agera, ansvarsfördelning samt hur händelser och åtgärder ska dokumenteras m.m. (prop. 2007/08:95 s. 576 f. och 2005/06:38 s. 139 f.).

Skolinspektionen har tagit del av dokumentet "*Likabehandlingsplan för Smedskolan 2014*". I planen presenteras allmänna åtgärder som ska vidtas under året för att förebygga kränkande behandling till exempel att personalen ska fortsätta att vara uppmärksamma. I planen framgår att en kartläggning av förekomsten av kränkande behandling gjorts på skolan. I planen finns dock ingen analys av den genomförda kartläggningen som identifierar vilka risker som finns för kränkande behandling. Vidare saknas även konkreta och uppföljningsbara mål och insatser som ska genomföras utifrån slutsatserna i kartläggningen. Dessutom konstateras att planen inte innehåller någon redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts.

Skolinspektionen konstaterar även att den rutin som finns angiven i planen med rubriken "*skolans arbetssätt vid diskriminering och kränkande behandling*" inte överensstämmer med skollagens krav. Av steg 1 i rutinen framgår att alla vuxna på skolan ska ta kontakt med berörd klasslärare vid diskriminering och kränkande behandling. Därefter görs en bedömning om kränkningen är av sådan art att vårdnadshavare ska kontaktas. Vidare framgår att om bedömningen är att vårdnadshavare ska kontaktas ska personalen samla in fakta och dokumentera kränkningen. Originalet skickas till rektor som vidarebefordrar till skolchef.

Skolinspektionen vill i detta sammanhang särskilt betona att anmälningsskyldigheten omfattar alla händelser där ett barn eller en elev upplever sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling. Det ska med andra ord inte göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls till rektorn respektive huvudmannen. Personalen och rektorn ska göra en anmälan så snart de får kännedom om kränkande behandling. Huvudmannen behöver få ta del av uppgifterna för att kunna inleda en utredning skyndsamt. Det behöver därför finnas fungerande rutiner för anmälan, hantering och dokumentation.

Skolinspektionen bedömer att skolans arbete med planen mot kränkande behandling inte lever upp till skollagens krav. Ovan under rubriken Bedömning anges de åtgärder som Skolinspektionen anser nödvändiga för att avhjälpa bristerna.

Författning

6 kap. 6, 8 och 10 §§ skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Pajala kommun och rektorn måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att ge studiehandledning på modersmål till de elever som bedöms vara i behov av det.

Motivering

Särskilt stöd i form av studiehandledning på modersmålet

Av skollagen framgår att om en utredning visar att en elev har behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Enligt skolförordningen är studiehandledning på modersmål en form av särskilt stöd som en elev som behöver det ska få.

Enligt skolans rektor finns det elever på skolan, som rektor bedömt, är i behov av studiehandledning på sitt modersmål men som inte får det. Anledningen till detta är att rektor inte hittat lämpliga personer för uppdraget. Eftersom studiehandledning är en form av särskilt stöd som varje skolenhets rektor ansvarar för, är detta inte förenligt med skollagens krav.

Det är rektors ansvar att se till att en utredning kommer tillstånd när det blir aktuellt att bedöma om en elev har behov av särskilt stöd. Skolan behöver göra en individuell utredning som visar vilket behov av stöd eleven har. För vissa elever med annat modersmål än svenska kan utredningen behöva klargöra om

eleven har behov av studiehandledning på modersmål. Den omständigheten att eleven har annat modersmål än svenska behöver inte per automatik innebära att studiehandledning på modersmålet är den mest effektiva stödinsatsen. Exempelvis om eleven inte har påbörjat begreppsbildningen i ett ämne på sitt modersmål kan eleven istället vara i behov av handledning av svensktalande lärare med ämneskunskap och kunskap om andraspråksutveckling (se Skolverkets stödmaterial Studiehandledning på modersmål, 2013). En individuell bedömning behöver göras av vilka stödåtgärder som behövs i varje enskilt fall.

Skolinspektionen understryker dock att de elever som skolan har bedömt vara i behov av studiehandledning på sitt modersmål ska ges detta. Rätten till särskilt stöd följer av skollagen. Det är således inte tillräckligt att göra bedömningen att studiehandledning på modersmålet inte kan erbjudas mot bakgrund av att skolan inte har tillgång till lärare. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att skolenheten brister genom att inte ge särskilt stöd i form av studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det.

Författning

3 kap. 8 § skollagen

5 kap. 4 § skolförordningen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Pajala kommun och rektorn måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Genomför på skolenhetsnivå dokumenterade;
 - a) sammanställningar och analyser av förskoleklassens måluppfyllelse i relation till de nationella målen i läroplanen,
 - b) analyser av kunskapsresultaten i årskurs 3 i samtliga ämnen som har nationella kunskapskrav som minst ska uppnås,
 - c) analyser av skolans arbete med särskilt stöd,
 - d) sammanställningar och analyser av skolans arbete med värdegrund.

Motivering

Enligt skollagen ansvarar rektorn för att det vid skolenheten genomförs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Inriktningen på kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för ut-

bildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Dokumentationen bör innehålla information om resultat och måluppfyllelse, analys av förbättringsområden samt beslut om förbättringsåtgärder. Elever, föräldrar och allmänhet ska kunna få del av viktig information om verksamheten för att bli mer delaktiga och få ökade möjligheter att göra val och påverka verksamhetens utveckling. För huvudmannen utgör den samlade dokumentationen av kvalitetsarbetet ett underlag för bedömning av olika verksamheters skilda förutsättningar och resultat och kan därmed bilda underlag för prioriteringar och insatser för ökad måluppfyllelse (prop. 2009/10:165, s. 305).

Av skolans verksamhetsredogörelse framgår att rektor under läsåret följer det systematiska kvalitetsarbetet som antagits i kommunen. Rektorerna skriver tre rapporter som handlar om betygs- och resultatuppföljning, sammanställning av nationella prov i årskurs 3, 6 och 9 samt resultat och analys av trygghet och studiero. Pedagogerna skriver pedagogiska planeringar och gör en analys av elevernas kunskapsutveckling varje termin. Pedagogerna på Smedskolan arbetar med kartläggning av läsutveckling och diskuterar detta vid sina veckomöten.

Vidare framgår att kommunens rektorer, på grund av de låga elevantalen i kommunen, valt att slå samman det systematiska kvalitetsarbetet för vissa skolenheter för att inte peka ut enskilda elever. Skolinspektionen har tagit del av dokumenten "*Systematiskt kvalitetsarbete, Pajala kommun 2013-04-26*" och "*Kvalitetsrapport 1, 2014-02-05*". Dokumenten innefattar redovisningen av det systematiska kvalitetsarbetet för skolorna i Junosuando, Sattajärvi, Gårdbyn, Tärendö och Smedskolan. I dokumentationen finns en nulägesanalys av förskolornas arbete samt en sammanställning av måluppfyllelsen i grundskolans årskurser för ovan nämnda verksamheter. Den analys som finns av måluppfyllelsen omfattar främst beskrivningar av resultaten och ger inte information om hur förutsättningar och arbetsprocesser på skolan påverkat resultaten.

Det är inget problem i sig att slå samman resultatredovisning och dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet för flera skolenheter. Det är dock viktigt att dokumentationen av kvalitetsarbetet utgör underlag för bedömning av olika verksamheters skilda förutsättningar och resultat och därmed kan utgöra underlag för prioriteringar och insatser för ökad måluppfyllelse vid respektive skolenhet.

Skolinspektionen konstaterar att skolornas gemensamma dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet inte ger tillräcklig information om varje skolenhets resultat och måluppfyllelse, utvecklingsområden och beslut om förbättringsåtgärder. Dokumentationen är bristfällig då den saknar analyser av vad i enheternas resultat som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen.

Till exempel saknas sammanställningar och analyser av förskoleklassens måloppfyllelse i relation till de nationella målen i läroplanen. Likaså saknas analyser av skolans kunskapsresultat i årskurs 3 i samtliga ämnen som har nationella kunskapskrav som minst ska uppnås. Vidare saknas analyser av skolans arbete med särskilt stöd och sammanställningar och analyser av skolans arbete med värdegrund. Smedskolan saknar därmed viktiga underlag i sitt kvalitetsarbete för att kunna besluta om vilka åtgärder som behöver vidtas för att utvecklas verksamheten.

Skolinspektionen bedömer att skolans kvalitetsarbete inte lever upp till skollagens krav.

Författning

4 kap. 4–6 §§ skollagen

Lgr 11, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Pajala kommun och rektorn måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Organisera och använda elevhälsan så att den ges förutsättningar att vara förebyggande och hälsofrämjande och att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. I enlighet med detta behöver elevhälsan;
 - a) följa upp resultat av elevhälsans arbete i förhållande till de nationella målen och identifiera behov av insatser samt utifrån det planera och utveckla arbetet,
 - b) arbeta förebyggande med särskilda åtgärder utifrån identifierade behov,
 - c) arbeta främjande med generella insatser för att skapa en god lärandemiljö,
 - d) samverka med övriga personalgrupper i skolan på ett kontinuerligt och strukturerat sätt.

Motivering

I skollagen anges att det för eleverna ska finnas elevhälsa som ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Elevhälsan ska främst vara

förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

Vägledning om elevhälsans uppdrag finns i förarbeten (prop. 2001/02:14, s. 26–27 och 2009/10:165, s. 276) som framhåller bland annat följande. Elevhälsans uppgift bör vara att främja lärande, utveckling och hälsa hos alla elever och att ha fokus på elever som är i behov av stöd för sitt lärande. Huvudmannen har ett ansvar att följa undervisningen för att tidigt upptäcka sådana miljöer som kan vara till hinder eller ogynnsamma för elever. Elevernas egna synpunkter när det gäller vad som orsakar problem och hur de kan hanteras bör tas till vara. Elevhälsan har en självklar roll i arbetet med analys och åtgärder, som bör inriktas på såväl individ-, som grupp- och skolnivå. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bland annat elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som till exempel arbetet mot kränkande behandling, livsstilsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning. Arbeta med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan.

I Pajala kommun finns en central elevhälsa där kommunens skolenheter har tillgång till skolsköterska, kurator och specialpedagog. Möjligheten finns att köpa in tjänster från läkare och psykologer då dessa kompetenser inte finns i den centrala elevhälsan. I Smedskolans elevhälsa ingår skolsköterska och kurator från den centrala elevhälsan samt skolenhetens specialpedagoger.

Elevhälsans representanter från den centrala elevhälsan uppger vid intervju att det varit svårt att organisera elevhälsans arbete eftersom deras tjänster är så begränsade i tid på skolan. De som ingår i elevhälsan på Smedskolan träffas en gång per termin tillsammans med skolans rektor för att till exempel gå igenom elevärenden. Det sker dock ingen kontinuerlig samverkan med rektorn eller skolans personal. Av tillsynen framgår vidare att det inte genomförs ett kontinuerligt och strukturerat samarbete mellan de kompetenser som ingår i elevhälsan.

Elevhälsans personal genomför hälsofrämjande insatser inom ramen för sin profession såsom hälsobesök och vaccinationer. Elevhälsans personal uppger dock att de främst arbetar med åtgärdande insatser vid akuta elevärenden till exempel med särskilt stöd och åtgärdsprogram eller konflikthantering. De uppger vidare att tiden inte räcker till att arbeta med förebyggande åtgärder eller insatser som syftar till att främja elevernas mående. Vidare framgår att elevhälsans representanter vare sig varit delaktiga i skolans värdegrundsarbete eller vid framtagandet av planen mot kränkande behandling. Dessutom framkommer att elevhälsans representanter inte deltar i skolans systematiska kvali-

tetsarbete. Det saknas därför analyser av hur elevhälsans arbete på skolan fungerar och de eventuella utvecklingsbehov som kan finnas.

Skolinspektionen bedömer, mot bakgrund av ovanstående, att skolans elevhälsa inte uppfyller skollagens krav på att vara förebyggande och hälsofrämjande och att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

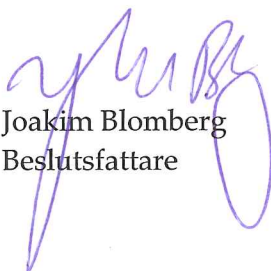
Författning

2 kap. 25 § skollagen

Lgr 11, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

I ärendets slutliga handläggning har även utredarna Karin Nilsson och Linnéa Forsberg deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Joakim Blomberg
Beslutsfattare

Karolina Bergqvist
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.